

કેમ તમે જાણો છો કે.

૧૨૧૦૬

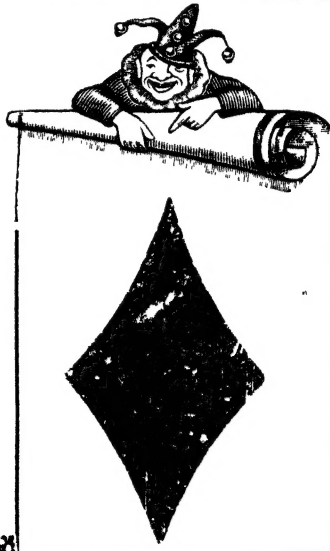
શું વાંચશો ?

આ ખરું તે તેની તુલના ત્યારે થશે કે ?
શિકરદન પલ્લેષક જેવા બાહોશ ટીટકડીવા પોતાના
—: પ્રસાદભોની પરંપરા બતાવશે ? :—

વધુ માટે વાંચો.

✠ યોકટનો એકકો. ✠

એક અસૂચિત ટીટકડીવ નવલકથા. મુલ્ય માત્ર છ આના.
વેપારીઓને બરપુર કમીશન આપવામાં આવશે.

લખો:—ગુજરાતી સાહિત્ય અંદિર,
પરશુરામ—સુરેશ.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૨૧૦૬ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ખૂન ડોણ?

વિષય ૬-૩

કેમ તમે જાણો છો કે...

લેખક-દેવેશ એમ. નાણાવટી.

પ્રકાશક,
“નવચોતન ગુસ્તકાલમ,” બસનગુફી બાગીચ—સુરત.

(પ્રકાશકે સર્વ હક સ્વાધીન રાખ્યા છે.)

પ્રથમાવૃત્તિ

સને ૧૯૨૫

પ્રત ૨૦૦૦

હમારા લોકપ્રિય પુસ્તકો.

ધી ન્યુ ફોનોગ્રાફ ગાયનમાળા	૦—૬—૦
રંગમાં ભંગ (સચીત્ર)	૦—૬—૦
લાલ દીવો	૦—૬—૦
સદગુણી શરીકળા „	૦—૬—૦
હિન્દ-કીર્તન	૦—૬—૦
ડાકુની દીકરી [કીટેકટીવ વાર્તા]	૦—૮—૦
રાક્ષસી-કુતરો „	૦—૬—૦
હુન્ન સાર સમુદાય	૦—૮—૦
મનરંજન રસિક ગાયન સંગ્રહ	૦—૪—૦
પ્રભાત સંગ્રહ	૦—૬—૦
બ્રહ્માનંદ-ભક્તિમુધા	૦—૪—૦
સ્વરાજ કીર્તન	૦—૨—૦
રણજીત કુસુમ [નવલકથા]	૧—૮—૦
વીર-પ્રતિજ્ઞા	૧—૮—૦
મુરતીલાલ	૧—૦—૦
વીર દુર્ગાદાસ	૦—૫—૦
જગદેવ પરમ. રંગમંચ	૦—૫—૦

એ શિવાય બીજી ગાનના પુસ્તકો મળે છે વેપારીઓને સારો લાભ આપવામાં આવે છે.

લખો:-ગુજરાતી સાહિત્ય મંદિર, સલાળતપુરા-મુરત

શ્રી “હરી-હર પ્રીતીય પ્રેક્ષમાં હરીલાલ મગનલાલે છાપી અને પટેલ બેકરીશનદાસ ત્રિભુવનદાસે “નવચેતન પુસ્તકાલય” પરાનપુરી બામાળ મુરતમાંથી પ્રગટ કરી.

પ્રકરણ ૧-છું.

નિર્દોષ બાલિકા.

રાત્રી અંધારી હતી નિશાપતિ ચંદ્રને હજુ ઉગવાની વાર હતી. આકાશમાં રૂપેરી તારાઓ ચમકી રહ્યા હતા. અત્યારે અંધકારમાં સમગ્ર વિશ્વ ગરકાવ થઈ ગયું હતું, ધડિઆળમાં બારના ટકેરા થયા, કિશોરનું મન વાંચતાં વાચતાં ગચ્છિત 'ખની' ગયું. તેણે રમકઠને બાજુ પર ફેંકી દીધી, અને નોકરને બોલાવ્યો.

“ શંકર ”

શંકર આખો ચોળનો ચોળનો આવ્યો, અને બોલ્યો, “ શું બાધ પાણી જોઈએ છીએ ? ”

“ ના, થુડ લાવ. ”

“ આ વખતે ? ”

“ હા. ”

“ કેમ ? ”

“ જરા ખ્હાર ચોખાટી તરફ લટાર મારી આવવાનો વિચાર છે. ખહું વાંચવાથી માંડે મન અકળાઇ ગયું છે. જ્યાં સુધી ઠંડી હવા નહિ મળે ત્યાં સુધી નિદ્રા આવવી મુશ્કેલ છે. ”

શંકર, કિશોરના માતા-પિતાના વખતનો જુનો નોકર છે. તેના માતા-પિતા ગુજરી ગયા બાદ તેણે કિશોરની સંભાળ રાખવામાં ખાટી રાખી નથી. રાત્રિના વખતે એને ખ્હાર જતો જોઇ શંકરનું હૃદય અંદરખાને બળતું હશે, એમ તેની મુખમુદ્રા પરથી સ્પષ્ટ જણાઇ આવતું હતું. શંકર ડંખાતા હૃદયે પુટ લઇ આવ્યો, કિશોરે હાથમાં લીંચા, અને પગમાં પુટ ધાલતાં ધાલતાં કહેવા લાગ્યો, “ હું હમણાંજ પાછો આવું છું. ”

“ કિશોરભાઈ, હું સાથે આવું છું, આ અંધારી રાત્રે ખ્હાર જવું એ જોખમકારક છે. ”

“ તું ડરે છે શા માટે ? તને ક્યાં ખજર નથી કે મહેને રાત્રીના વખતે ખ્હાર હવા ખાવા જવાનો શોખ છે. ”

શંકરે પુટની દોરી બાંધતાં બાંધતાં ઉચું જોઈ કહ્યું, “ એ તો ઠીક, પણ, બાઈ જુઓ મધ્યરાત્રિ થઇ છે ! ”

“ કંઈ વાધે. તો. હું હમણાંજ એક કલાકમાં પાછો આવું છું, તું અહિં ખ્હારા રૂમમાંજ સૂઈ રહે. ”

શંકરે માથું નમાવી કહ્યું, “ બહુ સારું. ” કિશોરે હાથમા લાકડી લીધી અને કમાડ ઉઘાડ્યું, બહાર સર્વત્ર શાન્ત હતું. કાળી રાત્રિ, કંસારી અને ચામા ચીડીયાનાં કર્કશ અવાજો ડગલે ડગલે કહ્યું ગોચર થતાં હતાં, કિશોરે કશાની દરકાર કર્યા વિના, નિર્ભયતાથી ચોપાટીને રસ્તે ચાલતો હતો, ઠંડી પવનની લહેરથી એના અભિન મગજને આરામ મળવા લાગ્યો, સડકની બંને બાજુએ હારદોર મ્યુનિસીપલ ફાનસો પ્રકાશ આપતા હતા, અને તહેનો દેખાવ આંખને આનંદ આપનારો હતો. કિશોર કાવસજી પટેલના તળાવ આગળથી થઈ, કાકડવાડીની ગથી વટાની કાંદાવાડીમાં આવ્યો. કાંદાવાડીની લાઇ-ટથી કિશોરને થોડી વાર એમજ થયું કે હજી તો રાત્રિના આઠમ વાગ્યાં છે. તહેના કાનમાં નાયકણીઓના મધુર આવાજો અથડાવા લાગ્યા, અલખેશી મુંબઈ નગરીના છસ્કી યુવાનોના ઉતર ચડના અવાજો તે સાંભળવા લાગ્યો. હજી ચ્હાની હોટસો ઉઘાડી હતી. કિશોર થોડા કદમ આગળ ચાલ્યો તો થોડા મીયાં બાંધ્યો ટાળે મળી “ હા-હા હી-હી ” કરી મુંબઈની દહાડે ગીરનીમાં કામ કરનારી, અને રાત્રે પોતાના અણુમોલા સતીત્વને વેચી પેટ ભરવાનો ધંધો કરનારી ધાટ-ણીની મસ્કરીઓ કરતા હતા.

કિશોર આ સર્વ વટાવી ‘મેજેસ્ટીક’ સીનેમા આગળ આવી પહોંચ્યો, તે ઝપાટાબંધ આગળ વધ્યો જતો હતો, એટલામાં “ બાઈ ? એ બાઈ ? ” ના કરણાજનક શબ્દો તહેના કાનમાં અથડાયા. કિશોર જ્યાંથી અવાજ આવતો હતો ત્યાં જવા માટે ત્વરાથી ચાલવા લાગ્યો. ત્યાં ફુટપાથ પર છ વર્ષની સુકોમળ બાલિકા ચોધાર આંસુએ રડતી એની નજરે પડી. બાલિકા ઠંડીથી ધ્રુજતી હતી. કિશોરને જતો જોઈ

બેઠ તેણે ખુબ પાડી, “ બાઈ ? જો બાઈ ? ” કિશોરે તેને ઉચકી લીધી અને પોતે પહેરેલો ઓવરકોટ કાઢી, તેના નાથુક સરીરે વિંટાળી દીધો, કિશોરે બાલિકાને ઉચકી લીધી. ચોંકુ ચાલ્યા પછી દિવાના અજવાળામાં કિશોરે તેને નીચે ઉતારી.

“ તને ઠંડી બહુજ વાય છે ? ”

તેણે જવાબમાં “ હા ” પાડી અને જોરથી કિશોરના પડખામાં લપાઈ ગઈ.

હું તને મુકી કરો પણ જવાનો નથી. ” કિશોરના આ શબ્દોથી એને સંતોષ થયો હોય એમ લાગ્યું. અને તેના મોઢા સાથે તાકીને એના લાગી, બાલિકાના આકર્ષક મહેરા અને વસ્ત્ર ઉપરથી, તે કોઈ ધનાઢ્યની પુત્રી હોય એમ સ્પષ્ટ જણાઈ આવતું હતું એના માથાના વાળ સોનેરી રંગના હતા, આંખ પાણીદાર અને મોટી હતી. મોઢું ગોળ અને ગોર હતું એના વાળની લટને ખરસી સ્ટાઇલે યુથી રેશમી બ્લુ કલરની શીટ બાંધી શણગારી હતી, પગમાં રમરમાં છુટ હતા. તેના કોમળ હસ્તોમાં હાથીદાંતની સફેદ ઝીણી બંગડીયો શોભી રહી હતી અને ગળાની અંદર યુવાળી રંગનો મહલર વિંટાળેલો હતો, કિશોરે વિચાર કર્યો કે આ બાળકને પોલિસને સ્વાધીન કરે તો તે તેને, તેના ઘેર પોંચતી કરશે. તેણે બાળકને પોતાનો વિચાર જણાવ્યો ત્યારે તે હમથી કંપવા લાગી અને કહ્યું, ના, “ મને પોલિસને સ્વાધીન નહિ કરશો, મને એનાથી તો બીક લાગે છે. પોલિસ બાળકો તો મારે. ”

“ પણ તને એ ઘેર પોંચાડી દેશે ”

“ નહિ, મને એ મારે. ”

“ એમ કાણુ કહે છે ? ”

“ મ્હારી બા. ”

આ જવાબે કિશોરને બોલતો અટકાવ્યો. માતા-પિતા પુત્ર પુત્રીઓને ડરાવવા ખાતાર જણાવે છે કે પોલિસ મારશે, અને એટલાજ કારણથી આ બાલિકા ધ્રુજે છે, એમ કિશોરના આંધાક મનને એક પળમાં ગ્રહણ કરી લીધું.

“ તારું ઘર ક્યાં છે ? ” બાળા થોડીવાર સુધી કિશોર તરફ જોઈ રહી હતી અને પછી ધીરથી કહ્યું.

“ સડક ઉપર. ”

“ તારું બાપનું નામ શું ? ”

“ મ્હને ખબર નથી. ”

“ તે આખો દિવસ ક્યાં જાય છે ? ”

“ કચેરીમાં. ”

કિશોરથી આમળ સવાલો પૂછવા નહિ. તેણે એક ભાડુતી વિક-ટારીઆ વાગ્યાને બોલાવી, બાલિકાને પોતાને ઘેર લઈ ગયો. કિશોરે મન સાથે વિચાર કર્યો કે સ્થવારમાં ઉડી હું ત્હેના ઘરની તપાસ કરીશ અને તેમ છતાં નહિ પત્તો લાગે તો પેપરમાં જાહેર બજાર આપીશ શંકર હજી સુધી પોતાના નાના શેઠના રૂમમાં જ જાગતો હતો, કિશોરે સર્વ જતાંત કહ્યો અને કહ્યું, “ આને આરામથી સુવાડ. ”

“ મહું સારું ” શંકરે બાલિકાને પાસેના પતંગપર સુવાડી પોતાની ફાટડીમાં આવડ્યો ગયો.

પ્રકરણ : ૨-જી.

ખૂન.

ડીસેમ્બર મહિનો પુરો થવાની તૈયારીમાં હતો. આજથી કોટોં ઓપીસો અને બેંકોમાં ‘ફીસ્ટ મસ’ની રજા પડવાની છે. સાંજ ૫ ટી. પાંચ વાગ્યા. મી० મદનલાલ બેરીસ્ટર કોર્ટમાંથી પોતાને બંગલે જવા ઓફીસના દાદરના પગથીઆ ઉતરે છે. હુમના મોઢા ઉપર ખુશાલીના ચિન્હો જણાતા હતા. મદનલાલે મોટરમાં બેસી, બ્રાફરને સેંડરસ્ટ રોડના બંગલે લઇ જવા વરદી આપી. ભોં...ભોં ના અવાજ કરતી મોટર, થોંડીવારમાં બંગલાના કંપાઉન્ડમાંઆવી. મદનલાલ શુભશાન બંગલામાં હર્ષથી પ્રવ્રુહીત ચહેરે પેડો. કોટ અને માથા પરથી હેટ કાઢી ખાસેના કોચપર મુકી મુછના આંકડા ચઢાવતો બેઠો. ઘડિઆકમાં છ ના ટોકરા થયા, મદનલાલ ખ્દાર ઓટલા પર આતુર ચેહેરે આંટા મારવા લાગ્યો.

“કેમ ! હજી નહિ આવી ?” તે મનમાં પટપટ્યો.

પ્રિય બાંચકો ! મદનલાલમાં નામ પ્રમાણે ગુપ્ત હતા. “યથા નામઃ તથા ગુણાઃ” તે બોલે ચાલે મીઠો તે દેખાવમાં તે સારા અહસ્ત જવો હતો, પણ અંદર રીતે બયંકર શરીર બદમાશ હતો, તેની ઉંમર આશરે પાંત્રીસ વર્ષની હશે. અત્યાર સુધીમાં કંઈક મહિ-

લાઓના કૌભાર્યનું છેદન તેના પાપી હસ્તોથી થયું હતું. કંઈક લક્ષાધિપતિના નાણાં. સ્વાહ કરી દીધા હતાં. પણ બહારથી તે એક ધર્મી અને નિતીશાન ગણાવવામાં આવી ન રાખતો.

આજ એ મહિનાથી, તેને ત્યાં કામ કરતી. કુસુમ પર તેની દાનત ખગડી હતી. ગરિબડી કુસુમ દુઃખની મારી આ કાળા નાગના પંજમાં ફસાઈ હતી. લગભગ એ વર્ષ પહેલા મદનલાલ પોતાને ગામ સ્થામપુરમાં આવેલો, ત્યારે પોતાની પડોસમાં રહેતા વણીક સુંદર-લાલની પત્નીને લેના પતિના મૃત્યુ પછી, આજી ત્રિકાનું સાધન નહિ હોવાથી મદનલાલને આસરે આવી હતી. મદનલાલે પોતાના માયાળુ શબ્દોથી, લેને શાંતવન આપ્યું, તે, કુસુમને પોતાની સાથે મુંબઈ લઈ આવ્યો. કુસુમ, મદનલાલની પત્ની પ્રમાણે ઘર કામમાં મદદ કરતી, અને નાનકડી સરયુને રમાડતી. જુઆ પ્રમાણે બાળ-ચક્રના ચક્રમાં સપડાયેલી કુસુમે એ વર્ષે પસાર કર્યો. કુસુમ હવે યુવાવસ્થામાં પૂર્ણ રીતે આવી ચૂકી હતી. લેના પ્રત્યેક અંગમાં યોવનનો સંચાર થયો હતો. તે સાક્ષાત રતીનો અવારજ હાથ એમ લાગતું હતું. આ સર્વે, એ મદનલાલના મદનથી ભરપુર મગજને અવ-વસ્થિત બનાવી દીધું હતું કુસુમે અવનવાર, મદનલાલને શાણ્વી શિખામણ આપી. ઠેકાણે આવવા સમગ્રવ્યો હતો. પણ અહસોસ ! પત્થર પર પાણી.

આજે મદનલાલે, કુસુમને. સરયુને તેડી સેન્ડહરસ્ટ રોડના ખંગલે આવવા કહ્યું હતું જ્યારે મદનલાલ ઉપર પ્રમાણે મન સાથે વિચારો કરતો હતો એટલામાં એક નવયુવાન સ્ત્રી અને છ વર્ષોવા બાલિકાએ ખગીઆના દારમાં પ્રવેશ કર્યો. મદનલાલની ચપલ ચસુઓ એ તરતજ બેધું.

“હા ! આવી તો ખરી. આજે તો હવે નકકીજ મહારં ધાર્યું કરીશ.”

કુસુમ અને સરયુ એ બંગલામાં આવી કોચપર સ્થાન લીધું. થોડીવાર તો ત્રણેમાંથી કોઈએ પણ શબ્દનો ઉચ્ચાર પણ નહિ કર્યો. આખરે મદનલાલની ધીરજ ખૂટી, તેણે કહ્યું.

“કુસુમ !”

“બોલો ! શું છે ?”

“બહાલી ! હવે મ્હને તું વધુ નહિ તણસાવ.”

“ચુપ કરો ! પાછી ફરીને એજ વાત ?”

“હા ! મહારી હકચેશ્વરી ! હું તારું રૂપ જોઈને દિવાનો બન્યો છું ?”

“બાપ મદનલાલ.....”

“ચુપ ! બાપ નહિ પણ કહે ‘પ્રાણનાથ’.”

“શિવ ! શિવ ! હું શું સાંભળું છું મહારા અન્ન દાતાના મુખમાં આવા શબ્દો ?”

“હા ! મોહિની ! અન્ન દાતા નહિ પણ હું ત્હારો પ્રેમનો બિક્ષક છું.”

‘મહારો પ્રેમ ? ના—નરિજ કોઈ પણ કાળે તેમ બનશેજ નહિ !’

“ડીક છે ! એ શીયળવંતીની પૂછડી, મ્હને છાંછેડવામાં સાર નહિ કાઢે ?”

“આપ તે કરો પણ હું તમારી મહિન વાસનાને આધિન નહિ થાઉં.”

“કીક છે ! તો જોઈ લે !” આમ કહી મદનલાલે, કુસુમના શરીર પર ઘસારો કર્યો. કુસુમે, શીથળના રક્ષણાર્થે ખાસે પડેલી ખુરશી મદનલાલ રક્ષામે ઉગામી, પણ એટલામાંજ પાપાત્યાએ પાકે-જુનના ખીરસામાંથી રીવોલ્વર કાઢી તેના રક્ષામે તાંકી, એકદમ અવાજ થયો. કુસુમનો જીવાત્મા લેના સુકોમળ દેહને ત્યાગી ધ્રુવરના દર-બારમાં જતો રહ્યો.

કુસુમના દેહને રક્તમાં તર બોળ થઈ ગયેલું જોઈ મદનલાલ એ બાકજો બની ગયો.

“હવે શું કરવું ?” એ વિચારે લેના હૃદયને હૃદયમયારી મુક્યું,

એ બાકજો મદનલાલે આમતેમ જોયું તો સર્વત્ર શાન્ત થઈ ગયું હતું. ફક્ત ધડિયાળને ટક-ટક અવાજ થતો હતો. મદનલાલે સરયુને ત્યાં ન જોઈ. તેણે સર્વ ઓરડાઓ બોળ્યા, બગીચામાં શોધી પણ સરયુનો પતો નહિ લાગ્યો. “હવે હું પ્રભાને શું જવાબ દઈશ ?” એ દ્વીતીય સ્વાસે લેને ચિત્ત બ્રમ બનાવી મુક્યો.

વાંચકો ! બપોરે મદનલાલ અને કુસુમ વચ્ચે ચક્રમક ઝરવાની શરૂઆત થતી હતી. ત્યારે નાદાન બાલિકા બાગમાં રમવા દોડી ગઈ. થોડીવાર આમસેમ ફૂલો ભેગા કરી, રમતની ધૂનમાં ને ધૂનમાં આગળ ધપી. સરયુ બહાર નીકળી પુટપાથ પર આગળ વધવા લાગી નિર્દોષ બાલિકાને ખોતે ક્યાં જાય છે લેનું બાન ન રહ્યું.

આડી આવતી સ્ટ્રીટો પસાર કરી તેણી મુંબઈના મરાઠુર મેન્જે-સ્ટ્રીક સીનેઆ આગળ આવી પહેંચી પાણીની તપાએ તેને બાન

આણ્યું. સરયુ બેઆકળી બની 'કુસુમ-કુસમ' ની યુમે પાડી, પણ કાણુ સાંભળે? આખરે ભૂલી પડેલી બાળાએ રુદ્ધનો આશરો લીધો સીનેમા ખલાસ થયો. મુ'બઇના શોખીન જનો પોતપોતાના ઘર ભણી જવા લાગ્યા. કોઇ પણ પંથીકે આ નિર્દોષ બાલિકાનો રડવાનો ધ્વની સાંભળ્યો નહિ આખરે આપણી વાર્તાના નાયક કિશોર મગજને શાંતી આપવા લટાર મારવા જતો હતો, ત્હેના કોમળ હૃદયમાં દયાનો સંચાર થવાથી બાલિકાને ઘેર લઇ ગયો પછી શું થયું તે તમે સારી રીતે જાણો છો.

છપાય છે !

છપાય છે !

થોડા વખતમાંજ બહાર પડશે ?

વીણા-વેલી.

(સચિત્ર રસમય નાટ્ય-નાટ્યકથા.)

ભાગ ૧-૨ સાથે કર્મિત માત્ર છ આના.

પ્રકાશક,

મુજરાતી સાહિત્ય મંદિર

સલાબતપુરા—મુરત.

પ્રકરણ ૩-જી.

વ્યાકુળતાની પરમાવિધિ.

કિશોરને આખી રાત્રિ નિદ્રા નહિ આતી, મગરકું થયું, શીતળ વાયુએ ત્હેની આંખોમાં ઘેન પસરાતી દીધું. કિશોર આઠ વાગ્યા ત્યારે ઉઠ્યો. બાલિકા ટેબલ આગળ બેસી કિશોરની પ્રતિક્ષા કરતી હતી. કિશોરે જોતાંજ મેજ પરથી ફૂદી પડી ત્હેના પગને વળગી પડી, અને બોલી, “ભાઈ મ્હને ભૂખ લાગી.” ટેબલ પર શાંદર નાસ્તો ક્યારનો એ મુકી ગયો હતો, તે જોતાંજ કિશોરે કહ્યું, “તેં ખાઈ કેમ નહિં લીધું?”

“નહિ, હું દરરોજ મ્હારા ખાપુ સાથે ખાઉ છું. આજ ત્હમ્હારી સાથે ખાઉશ.”

કિશોરે જોયું કે બાલિકા વયે નાની પણ અતિ તીવ્ર બુદ્ધિની છે. કિશોરે ખુરસી પર બેસી ટેબલ પરના નાસ્તાની તાસક હાથમાં લઈ બાલિકાને આપી, અને બીજી પોતે લીધી એકાએક ખાતાખાતા બાલિકાને પૂછ્યું.

“ત્હેન ત્હારું નામ શું?”

બાળાએ મોં નીચુ કરી કહ્યું, “મ્હારું નામ સરયુદેવી છે.”

“સરયુ કે સરયુદેવી?”

“ સરચુદેવી નહિ સરચુદેવી કહો, મહને મહારી બાએ કહ્યું છે કે સરચુદેવી કહે ત્યારે જવાબ આપવો. ”

આશાક કિશોર સમજી ગયો કે ‘દેવી’ જરૂર એની નહાની બહેન હોવી જોઈએ, છતાં પણ તેણે પૂછ્યું. “ દેવી કાણ છે ? ”

બાળા મહારી તરફ જોઈ હસવા લાગી, અને કહ્યું. “ તમને ખબર નથી ? એ મહારી નાની બહેન છે; હજી એને બોલના પણ નથી આવડતું, તે રોટલાને ‘લોતલો’ કહે છે. ”

આટલી વાત ઘણા સાથે નાસ્તો પણ પુરો થયો. કિશોરે બાલીકાને નેફકતનથી હાથ લુછતાં પૂછ્યું, “ ત્યારે ઘેર જવું છે ? ”

બાળા આનંદથી ફૂલવા લાગી અને કહ્યું.

“ હા ! જવું છે ! જવું ! ”

એટલામાં શંકરે વર્ષથી રૂમમાં પ્રવેશ કર્યો અને કહ્યું.

“ બાલિકાના ધરનો પતો લાગ્યો ! ”

“ કેવી રીતે ? ” કિશોરે આતૂરતાથી પૂછ્યું.

“ એના ફોકના અંદરના ખીસ્સામાંથી આ કાગળ હાથ આવ્યો છે ” આટલું કહી નિમકહલાલ નોકરે કિશોરના હાથમાં કાર્ડ મુક્યું. તેના પર આ પ્રમાણે લખ્યું હતું. “ મદનલાલ પી. ઓફ. નં. ૯ સેન્ડહરસ્ટ રોડ, મુંબઈ ” કાર્ડ પરના શબ્દો વાંચતા કિશોરની ચિંતાઓ નાશ થાતી.

“ સરચુદેવી ! એસો હું તમારે સારું ખાડી લાઇ આવું. ”

તરતજ કિશોર એક ભાડુની ચિકટોરીઆ લાખો, તેણે ખિસ્સામાં થોડા પૈસા નાખ્યા અને બાલિકાને લઈ ગાડીમાં બેસી ચાલતો થયો.

બાલિકાનું સરનામું ચોકખું અને ખરું હોવાથી કિશોરને કશી મુઝવણ ન પડી. બાલિકા એનું ઘર ઓળખી ગઈ અને આનંદથી તાળીઓ પાડવા લાગી તે બોલી “ આ ઘર આનું. આ ઘર આનું, ” આટલું કહી તેણે આંગળીથી ઘર બતાવ્યું. બાગના બારણામાં સોનેરી અક્ષરોથી અંકીત “ મી. મદનલાલ પી. શ્રોફ. બાર-એટ-લો ” નું પાટીયું હતું.

કિશોરે ગાડી ઉભી રખાવી, બાલિકાને લઈ બંગલામાં પ્રવેશ કર્યો. ગાડીવાળાને ઉભો રહેવાનો સંકેત કરી કિશોર બાલિકાની પછવાડે ચાલ્યો, બાળા આગળ ચાલતી, પોતાના ઘરનો રસ્તો બતાવતી હોય એમ માર્ગદર્શિકાના લટકાથી આગળ વધતી હતી. તે વચ્ચે વચ્ચે બોલતી હતી કે, “ આ તરફ આવો આ તરફ ”

આંગણુમાંજ એક યુવતી ઉભી હતી તેના મોઢા ઉપર બાકુળના અને ચિન્તાની રૂપરેખાએ નજરે પડતી હતી, બાલિકાપર દૃષ્ટિ પડતાંજ તેણી દોડી આવી, અને “ સરયુ, સરયુ ” કહેતી બાલિકાને “ સુબનો ” ના વર્ષાદથી વધારી કીધી.

“ બા, હું આવી ”

પેલી સ્ત્રીના આંખમાંથી આંસુઓ વહી જતા હતા. બીજી બાજુ પર તે તેની સરયુને સુબનો પર સુબનો કરતી હતી. આ માતૃવા-ત્વભર્યા દેખાવ જોઈ કિશોરનું હૃદય પ્રસન્ન બની ગયું.

સરયુ પોતાની માતાને મંગતા ક્ષણભર માટે કિશોરને બૂઝી ગઇ, પણ એકાએક તે માતાની કેડમાંથી ઉતરી આવી તેની માતને કિશોર તરફ આંગળી કરી કહ્યું.

“ આ ! આ ભલા માણસ છે. એમના ઘરમાં હું આખી રાત સૂતી હતી. ”

પેન્ડી સ્ત્રી માયુ નમાવી પ્રેમભરી દૃષ્ટિએ મારા તરફ જોઇ કહ્યું. ‘ ભાઈ ! હું તમોને શું આશીર્વાદ આપું ? મહાર’ એકેએક શ્વાહું આપતું બાતું ધમ્મે છે. અમારા વિયોગની લડીઓ કેમ અને કેવી રીતે પસાર થઈ છે તે અમારા આત્માજ નજી છે આવો અંદર સરયુના પિતા તમોને જોઇ આનંદીત થશે. ”

બહેન ! જે કાંઈ મહેં કર્યું છે તે મહાર’ કર્તવ્યજ સમજીને કર્યું છે. ચાલો હવે હું રમ્મ લઇશ.”

“મલા ! ભાઈ ! જરા અંદર તો આવો. પાંચ મિનીટ તો અમારા ઘરને પાવન કરો.”

કિશોર ચુપચાપ અંદર ગયો. સરયુ તો સર્વના કરતાં પહેલાંજ પોતાના પિતા પાસે પડેાંચી ગઇ હતી. મદનલાલ પોતે બહારજ આવતા હતા. તે એકાદમ હર્ષથી બોલી ઉઠ્યા, “તમે મહાર’ અમુક રતનને બચાવ્યું છે.”

કિશોરે શીર ઝૂંકાવી કહ્યું, “એતો મહાર’ કર્તવ્ય હતું, તેમાં મહેં કંઈ વિશેષ કર્યુંજ નથી.”

કિશોરે સરયુને એકદમ ઉંચકી લઇ પૂછ્યું, “કેમ ! સરયુદેવી ઘેર આવ્યાને ?”

“હા ! મહારા મોતામાંઈ ! ત્હમ્હારી બલમનસાઈથી ઘેર આવી.”
આતું લાંબુ વાક્ય સાંભળી સર્વ હસી પડ્યાં.

“ચાલો મી. કિશોરચંદ્ર ! અંદર આવો.”

કિશોર-હર્ષધેલો કિશોર આ ઇનવીટેશનનો અસ્વીકાર હું કરી શક્યો. આ વખતે કિશોરના હૃદયમાં માન અને પ્રસન્નતાનો સહ-યોગ થઈ રહ્યો હતો. વિખૂટા પડેલા હૈયાંનો મેળાપ કરાવવો એ પરમ ધર્મ છે આથી સુખ અને યશ બંને મળે છે.

કિશોર તરતજ ગળી ગયો કે સરયુદેવીના માતા પિતા ત્હેના વિયોગથી વ્યાકુળ બની ગયાં હતાં. પુત્રીનો મેળાપ થયા છતાં મદન-લાલ અને ત્હેમંની પત્ની પ્રભાના મ્હેરાપર વ્યાકુળતાના ચિન્હો રૂપરૂ રીતે માત્રમ પડતાં હતાં તેઓ વારંવાર એક ખીબના રહામુ ભેતાં હતાં, અને શિશોર તરફ આડી નજરે જોઈ લેતાં હતાં આ સર્વ તરફ કિશોરે જરા પણ લક્ષ નહિ આપ્યું.

કિશોરને તેડી ઇંપતી અંદર ગયા, ત્યાં તેનો નાસ્તાથી, ત્યાં મ્હાપાણીથી આદર સત્કાર કર્યો. બપોર પુરી થઈ, અને સંધ્યા દેવીનું આગમન થયું. મુંબઈના અલખેલા શહેરીજનો ચોપાટી, હુંગીમ ગાર્ડન, બેન્ક સ્ટેડ કે એપેલો અંદર તરફ ફરવા નીકળી પડ્યા, મદનલાલે પણ પોતાના નવા અતિથી ત્યા પત્ની પ્રભાદેવી સાથે બહાર જવા મોટરમાં બેઠા.

“મીઠ કિશોરચંદ્ર આજની રાત અમારે ત્યાંજ માળો. સરયુદેવી પણ તમેને રાખવા આમંત્ર કરે છે.

“ના ! શેઠજી ! કોઈક બીજી વખત તમારે ત્યાં રહીશ, મ્હારે નોકર શંકર મ્હારી રાહ જોના હશે.”

“તેમાં શું ? ઘેર વળતાં કહી દેજો કે ‘હું’ નથી આવનાર.”

કિશોરને આ વાત ગમી તેણે રહેવા કબુલ કર્યું.

એપોશો બંદરપર આમ તેમ ફરી મદનલાલ પોતાના સહપત્ની તથા કિશોર સાથે પોતાના બંગલે આવી પહોંચ્યા. આ વખતે રાત્રીના આઠ વાગ્યાનો અમલ થયો હતો.

મદનલાલ અને કિશોરે બોજન કર્યું. જમણુ ઉંચા પ્રકારનું હતું જમીને તાંબુલ બફણુ કરી, બન્ને જણા વાતે વળગ્યા. વાતો કરતાં અગીયાર વાગ્યા. કિશોરે કહ્યું. “ મ્હને નિંદ્રા આવે છે ”

મદનલાલે નોકરને યુમ મારીને કહ્યું.

“ ન્હાનાના ખંડની પાસેના બીજા રૂમમાં ‘બીજાનું’ કર. ”

નોકરે કહ્યું, “ બહુ સારું. ”

સરયુ હજી જાગતી હતી, તેણે કયું.

“ બોળા ! સહેલ આદર પાથરજો ”

મદનલાલ હસી પડયા, અને બોલ્યા,

“ જો ! બોળા ! સરયુદેવીનું કહ્યું ધ્યાનમાં રાખજો. ”

બોળા બિજાનું કરવા ચાલતો થયો. યોડીવારમાં બોળાએ આવીને કહ્યું કે, “ શેઠજી ! બિજાનું તૈયાર છે. ”

આટલું સાંભળી બટક બોલી સરયુ, કિશોરની માર્ગદર્શિકાં થઈ સૂતાનાં ખંડમાં લઈ ગઈ. કિશોરને પતંગ બતાવી તે પાછી વળી. થોડી વારમાંજ તે પાછી હાંફતી હાંફતી આવી અને કહેવા લાગી, “કિશોરભાઈ ! બાળુમાંજ અમારી દાસી કુસુમ.....આ વાક્ય પુરું ન થતા પામ્યું. તરતજ પ્રમાદેવીએ પ્રવેશ કરી તેને પકડી લીધી અને કહ્યું, “ચંચાલવી ! તું બહુજ નટખટ થઈ ગઈ છે. હજુ સુધી હવે ઉંઘ નથી આવતી. ચાલ સૂઈ જા.”

ઉપલા શબ્દોએ કિશોરના મનમાં ઉત્પાત મચાવી મુક્યો. આખરે તે શ્રી હરિતું નામ લઈ સૂઈ ગયો.

જાહેર ખબર.

હમારે ત્યાં સર્વ જાતના પુસ્તકો કાગળો શાહીઓ પેન પેનસીલ સ્લેટ વીગેરે તેમજ ગણિતપટા વકીલતનામા હાજરીપત્રક હુંડીબુકો નોટબુકો એકસરસાઈઝ બુકો વીગેરે મોટા જથ્થામાં મળે છે. એકવાર ઓર્ડર આપી ખાત્રી કરશો. બહાર ભાષના ઓર્ડર પર પુરતું ધ્યાન અપવામાં આવે છે તેમજ કમીશન કાપી પોષ્ટેજ ખર્ચમાંબચાવ કરી આપવામાં આવે છે જરૂર એકવાર રૂબરૂ અગર પત્ર વ્યવહારથી સુલાકાત લેશો.

ઠેકાણું—ગુજરાતી સાહિત્ય મંદિર.

અલાબતપુરા સુરત.

હમારા લોકપ્રિય પુસ્તકો.

ચતુર સુંદર સ્ત્રી વિલાસ ગરબાવળી	
સારા કાગળ—(મોટી)	૦-૧૦-૦
ચતુર સુંદર રસિક ગરબાવળી	૦-૬-૦
ગજરામારુની વાર્તા	૦-૬-૦
મહારી બૈરી બી. એ.	૦-૪-૦
મહેશીએ દીલારામ યાને ગઝલે પરસ્તાન	૦-૪-૦
બૌદરે મહેશીલ યાને ગઝલે ગૌહર કબાલી	૦-૪-૦
નવી આવૃત્તી છપાય છે	
ગુજરાતી ગાયન માળા ભા-૧-થી ૫	૧-૪-૦
ગામડીઓ ગમાર ભા-૧-થી-૪	૦-૬-૦
અર્જુન ગીતા (ગણેશ કાગળ)	૦-૨-૦
હનુમાન ચાલીસા	૦-૨-૦
કલીયુગની કો-દી પંદર પતીએ પત્રીવ્રત	૦-૨-૦
રાંડેલીનું આગવત્	૦-૨-૦
ગુર કે ઘંટ	૦-૨-૦
મધુસૂદન (નવલકથા)	૧-૮-૦
અદ્ભૂત વાર્તા	૧-૦-૦
કુંજ-વિહાર (હરીલાલ હર્ષદરાય કુંદ)	૫-૦-૦
આર્યોત્કર્ષ ( )	૧-૦-૦
વસંત વિલાસીકા	૦-૮-૦
ગુપ્ત પાણ્ડવ નાટ્ય	૫-૦-૦
રામ વિયોગ	૧-૪-૦

અ સિવાય બીજા પુસ્તકો પણ મળે છે.

લખો:-ગુજરાતી સાહિત્ય મંદિર, સલાબતપુરા-સુરત.

પ્રકરણ ૨-જી.

કપટભાળ.

“ન જાણ્યું જાનકી નાથે, સવારે શું થવાનું છે.”

કિશોર પક્ષંગ પર પડ્યો, પડતાંજ તે તુરત નિદ્રાને આધીન થઈ ગયો. સર્વત્ર શાન્તી પથરાઈ ગઈ હતી. ચંદ્રમાંનો ઉદય થયો હતો. નિશા પતિના રૂપેરી કીરણોમાં સમગ્ર પૃથ્વી સ્નાન કરી રહી હતી. મુંબઈના લતાઓમાં હજુ પણ શાન્તીને સ્થાન નહોતું મળ્યું. બે વાગ્યાના સુમારે કિશોર જાગ્યો, તેનો આખો રૂમ દુર્ગંધમય વાસથી ભરપૂર જણાયો.

કિશોરને એકદમ ચકરી આવી ગઈ તેણે ખઠાર નીકળી કંડી હવામાં ફરવાનો વિચાર કર્યો. તે બારણા તરફ ગયો. બારણું ખેંચ્યું. પણ હાથ નસિય ! બારણું ખઠારથી બંધ હતું, કિશોરને તુરતજ જણાયું કે જરૂર આમાં કંઈક કપટ છે:-જરૂર કંઈ ગુઢ રહસ્ય છે.

માનુષી પ્રકૃતિનો એવો ગુણ છે કે થોડો સંદેહ પડે છે તો આગળ તપાસ કરવાનું મન થાય છે, અને તે સંદેહનું સમર્થન કરવાનું મન થાય છે. કિશોરના ચાલાક બેજાને પતિ-પત્ની વચ્ચે થયેલા સંકેતો યાદ આવ્યા, અને વિશેષ રહસ્ય લોગવા માંડ્યું. કિશોરે રૂમમાં આમતેમ ફરવું શરૂ કર્યું. તેણે ખૂણે ખૂણા શોધ્યા. આખરે તેણે નક્કી કર્યું કે દુર્ગંધી પાસેના રૂમમાંથી આવે છે. કિશોર બાટન ઢાંચી લાંછટ કરી. ઇલેક્ટ્રીકનો સર્વત્ર પ્રકાશ થઈ રહ્યો. અજવાળામાં તેના ચપળ ચક્ષુઓએ પાસેના ખંડનું દાર તરતજ જોયું.

ન્યારે તે દાર પાસે આવી પહોંચ્યો, ત્યારે વધારે દુર્ગંધ આવવા લાગી કિશોરની ટેવાઇ ગએલી નાસકાએ એકદમ નકકી કયું કે જે છે તે આમાં જ છે. દાર બધ હવું, પણ કિશોરનો હાથ અડકતાજ ખુલ્લી ગયું. કિશોર ધીરેથી અંદર ગયો. તેણે શું જોયું ?

કિશોરના આશ્ચર્ય અને ભયની સિમા ન રહી ત્યાં બોંબપર એક નવચુવાન યુવતિની હાથ રકતમાં તરખોળ થઇ પડી હતી. પાસેજ પીસ્તોલ પડી હતી. કિશોરને તુરતજ થયું કે આ એની સાથે દગો રમવામાં આવ્યો છે, અને આ ખૂનનો અપરાધી હરાવી પોતે મુકત થવા માગે છે. કિશોરના મગજમાં તરતજ થયું કે “શું બલાઇનો બદલો આમ ?” વારંવાર તેના મગજમાં આ પ્રશ્ન આવવા લાગ્યો, કિશોર હાથ આગળ પાપાણુની પ્રતિમા સરખો ઉભો રહ્યો. થોડી પળ તેણે મુઠ્ઠાના મુખ તરફ એકી ટસે જોયું, અને પછી તરતજ તેણે પાસે પડેલી પિસ્તોલ હાથમાં લીધી. પિસ્તોલમાંથી એકજ ગોળી વપરાઇ હતી. તેણે પિસ્તોલ જેમ હતી તેમ પાછી મુકી દીધી. કિશોરને યાદ આવ્યું કે નાસ્તા વખતે પત્ની-પત્નીના મુખો પર વ્યાકુળતાના ચિન્હો હતા, તાણુ કરીને રોકવાનું કારણુ પણ આજ, બધી સરચુ મહેને કહેવા આવી, ત્યારે પ્રભાદેવીએ રોહમાં ડાઘાવી દીધી હતી. આખરે ઉપકારનો બદલો અપકારથી વળ્યો.

આખી રાત્રિ કિશોરને નિદ્રા નહિ આવી. પ્રાતઃકાળમાંજ પોલિસ કન્સપેક્ટરે આવી કિશોરના હસ્તમાં હાથ કડીઓ પહેરાવી દીધી, અને કહ્યું, “ઓ ! સફેત સાહુકાર ! આવો બહાર ગાડી તૈયાર છે.”

કિશોર પર કુસુમના ખૂનનો અપરાધ હાથ પડ્યો. પ્રથમ પ્રમાણુ અને ખૂન કરતા નજરે જોએલો છે એવા પ્રથમ પ્રમાણુ, ત્યાં સાક્ષીઓ, નિર્દોષ કિશોરની વિરુદ્ધ હાવવામાં આવ્યા. કિશોર વારંવાર સર્જના રહાસ્ય શ્રીહરિને પ્રાર્થના કરવા લાગ્યો કે.

“મગર સુખથી હસ્તીને, મોક્ષ તેં આપ્યો હતો,
લકત પ્રહલાદને પ્રભુ, સ્થલેથી ઉગાર્યો તો.
એવા દયાળુ દિનખંડુ આશા મ્હને એક ત્હારીએ,
આ પાપીઓના ફટેથી, મીહરિ તું તારી લે.”

વકીલ બેરીસ્ટરોનાં ઉલટપાલટ સવાલોથી કિશોરનો આત્મા નિર્બળ
બની ગયો હતો તેણે પોતાના મન સાથે નકકી ક્યું જરૂર આમાં
મૃત્યુ થશે. નિમકહલાલ શંકરે તાર કરી કિશોરને બચાવવા કિશો-
રના કાકાને બોલાવ્યા હતા, પરંતું સર્વ વ્યર્થ, છેવટમાં કિશોરને
એની તરફના સાક્ષીઓ લાવવાનો વખત આવ્યો. શંકરે કિશોરના
વકીલને સર્વ વાતે માહિતગાર કર્યો હતો. એણે સૌથી પહેલાં સર-
યુતું નામ માદ કરી, સાક્ષીમાં પ્રથમ લાવવા જણાવ્યું. સરયુને
કોર્ટમાં જોતાંજ મદનલાલનો મ્હોરો શીકકો પડી ગયો, મદનલાલે
એના પાપ કર્મનો ટોપલો, નિર્દોષ કિશોરને ઝોરાડ્યો હતો. મદનલાલે
કહ્યું હતું કે, “મ્હું એને પિસ્તોલ ફાડતાં જોયો હતો.”

કિશોરના વકીલે સરયુને પૂછ્યું, “ત્હમારું નામ શું?”

“સરયુદેવી.”

“ત્હમારા પિતા કોણ છે?”

સરયુએ મદનલાલની તરફ આંગળી ચીંધી વકીલને બતાવ્યું.

“આ કોણ છે?” વકીલે કિશોર તરફ આંગળી કરી પૂછ્યું.

“એ મ્હારા ભાઈ છે! હું એમને ત્યાં આખી રાત સુતી હતી.”

“હીક! સરયુદેવી ત્હમે બોળાને ચાદર પાથરવાનું કહેવા ગયા
ત્યારે ઝોરડામાં શું જોયું હતું?”

સરયુદેવીએ મદનલાલની તરફ સંકેત કરી કહ્યું, “મ્હને મ્હારા
પિતાજી મારશે.”

“કોઈ નહિ મારે સર્વ સાચું કહેા, એટલે તમને તમારો ભાઈ બોલાવશે.”

“ભાઈ ! ત્હમે મ્હને બોલાવશો ?”

કિશોરને બાળાએ આતુરતાથી પૂછ્યું.

“હા બોલાવશે” વકીએ પ્રત્યુત્તર આપ્યો.

“ભાઈની પાસેના ખંડમાં મ્હારી આયા કુસુમ સૂતી હતી. તેનું શરીર લાલ રંગથી રંગાયું હતું. મેં એને બોલાવી પણ તે ઉંઘણુસી જરાએ બોલી નહિ.”

બાલિકાનો જવાબ સાંભળી સર્વ હસી પડ્યા. આ હાસ્યમાં મ્હનલાલે તથા પ્રભાદેવીએ જરા પણ ભાગ ન લીધો.

“બોલો ! કુસુમની પાસે કંઈ પડ્યું હતું ?”

“હા ! લોખંડનું કંઈક રંગકડું પડ્યું હતું.”

“આજ હતું કે બીજી ?” વકીએ પીરતોલ બતલાવતા કહ્યું.

“હા-હા આજ હતું.”

“આ વખતે ભાઈ કયાં હતાં.”

“ભાઈ ?”

“હા.”

“તે ખ્હારના ખંડમાં પિતાજી સાથે વાતો કરતા હતા.”

વકીએ પોતાની ઉઘટ તપાસ કરી, નામદાર કોર્ટને ‘અલ્લ ઇન્સાફ’ આપવા અરજ કરી.

મ્હનલાલ અને પ્રભાના મુખપરથી લોહી ઉડી ગયું હતું, ત્હમનાં પાપી મુખેા શીકકાં પડી ગયાં હતાં.

“સરસુદેવી ! કુસુમ સુષ રહી છે. એમ તમે ત્હમારી બા કે પિતાજીને કહ્યું હતું ?” જડજ સાહેબે સવાલ પૂછ્યો.

“હા. મહેં મ્હારી આને કહ્યું હતું.”

“પછી ?”

“પછી મહેને બા અંદર લઈ ગયું અને કોઠાને આ વાત નહિ કહેવા કહ્યું.”

સરકારી ડોક્ટરે અમિત્રાય આપ્યો કે લાસનું ખુન આરોપીના પકડાયા પહેલાં ૪૮ કલાક પર થયું છે.

આરોપીના વધીતે પુરવાર કયું કે કિશોર તો રવિવારે રહેવારે દશ વાગે મદનલાલને ઘેર સરયુદેવીને મુકવા ગયો હતો.

નામદાર જજે ત્યાં જ્યુરીએ સર્વાનુમતે કિશોરચંદ્રને નિરપરાધી ઠેરવ્યો.

કિશોરચંદ્ર, મદનલાલને ઘેર સરયુદેવીને મુકવા ગયો. ત્યારે પ્રજાદેવી અને મદનલાલે ત્રેનો ઉપકાર । બૂલી જઈ પોતાનું કર્મ છુપાવવા ત્રેને આગ્રહ કરી રોક્યો, અને નિર્દોષ કિશોરને ફાંસીના માંચડાનો માર્ગ બતાવ્યો, પણ ઇશ્વરની લીલા અગ્રાધ છે, ‘ખાડો ખોદે તેજ પડે’ હેલ્લી ધડીએ આજક સરયુએ કિશોરની બચાવનો બદલો આપ્યો, અને એને ફાંસીને લાકડે ચઢતા બચાવ્યો.

* * *

થોડા દિવસ પછી વર્તમાન પત્રોમાં આવ્યું કે, ‘મદનલાલ પી શ્રાદ્ધ આર-એટ-લેને ત્રેની ચાકરડી કુસુમના ખુનના ગુન્હા બદલ જન્મ દેશનિકાલની સજા કરવામાં આવી છે.

“ મિથ્યા મહે અંધા થઈ પાપીએ કુલાક છે.”

કુદરત તણા ફટકા થકી, આખરે પસ્તાય છે.

સમાપ્ત.

—જ્ઞાનામૃતનો અખુટ ખજાનો.—

શ્રીમદ્ ભાગવત (સચીત્ર)	૬)
શ્રીમદ્ ભાગવત સસ્તું સા.	પાા
શ્રીમદ્ ભાગવત (પદ્યબંધ)	૭
આત્મપુરાણ	૮
એકાદશો ઉપનીષદ	૮)
શિવપુરાણ	૮)
બ્રહ્મસુત્ર સ. સાંકર ભાષ્ય	૬)
તુલસીકૃત રામાયણ	૧૦)
વાલ્મીકી રામાયણ	૮)
ગીરધરકૃત રામાયણ	૪)
મહાભારત (વલ્લભ)	૭)
મહાભારત (દુર્ગાશંકર)	૩)
નિચાર સાગર	પાા
ચંદ્રકાન્ત ભા. ૧ થી ૩	૧૨)
અમરચારત્ર ભા. ૧ થી ૪	૧૪)

વિગેરે મળવાનું ઠેકાણું:—

ગુજરાતી સાહિત્ય મંદિર.

સલાબતપુરા—મુરત.

—ધર ધરનો શણગાર.—

ચતુર સુંદર સ્ત્રી વિલાસ

અથવા

 મનહર સરળ ગરબાવળી.

મૂલ્ય માત્ર દશ આના.

આ ગરબાવળી આધુનિક સમયને અનુસરી પ્રગટ કરવામાં આવી છે જેની અંદર ગૃહસ્થ સ્ત્રીઓ અને બાળાઓને આપવામાં આવતું સંગીતનું જ્ઞાન જેને માટે જોઈતા સ્ત્રીપયોગી ગાયનો, ગઝલો, ગરબાઓ વિગેરેના મોટા સંગ્રહ કરવામાં આવ્યો છે જેમાં સીતાજીની કાંચળી વૈદરમ્બી વનવાસ સત્યભામાનું રૂપણું, રાધાજીના વિવાહ, લક્ષ્મીના ગીત. અધરણીના મોશાળા, જનોઈ વીગેરે વખત વખતને અનુસરી એટલી તો જીપયોગી બનાવી છે, તેના પ્રમાણમાં કીમત કાંઈજ નથી, ગ્લેઝડ કાગળ ઉત્તમ આર્ટપેપરના ટાઈટલ સાથે.

આજેજ લખો,

 ગુજરાતી સાહિત્ય મંદિર.

સલાખતપુરા—મુરત.

છપાય છે થોડા વખતમાં બહાર પડશે. છપાય છે
સંસારમાં મસ્ત બની છેવટે સાધુ જીવન
ગૃહજી કરનાર સંત પુરૂષ.

મહાત્મા તુલસીદાસ

સચિત્ર પાંચ ચિત્રવાળું તેમનું જીવનચરિત્ર સરસ
ભાષામાં લખાયલું છે !

મુદ્ર્ય માત્ર આઠ આના.

વળી ખીજુંજ

વેળ્યાના ખ્યારમાં ફસાઈ પોતાનું જીવન ધુળમાં
મેળવનાર પાછળથી પસ્તાઈ ભકિતનો માર્ગ
સ્વીકારી અમરતા પ્રાપ્તકરનાર

ભક્ત સૂરદાસ.

નું જીવન વૃત્તાંત પાંચ સુંદર ચિત્ર સાથે પ્રસિદ્ધ
થશે તાકીદે ગ્રાહક થાવ.

મુદ્ર્ય માત્ર આના આઠ.

પ્રકાશક,

ગુજરાતી સાહિત્ય મંદિર.

અમાળતપુરા—સુરત.

કાળરાત્રીનું ખુની ખંજર	
ભા. ૧-૨	૬-૦
રણધેલા રજમનોભા. ૧-૨	૬-૦
રાજપૂતોની રંગભૂમિ	૩-૪
સગણુ દોલા	૩-૮
રાજ રામકૃષ્ણ	૩-૪
વેર વસુલ ભા. ૧ થી ૪	૧૨-૦
દક્ષિણનો વાલ	૩-૦
ચમતકારી ગુફા ભા. ૧-૨	૬-૦
સૌંદર્ય જ્વાળા ભા. ૧-૨	૩-૩૫
ચમતકારી ખુન	૨-૦
આત્માનો ખમનો	૨-૦
શેર લોકહોમ્સના સાહસકર્મો	૨-૦
શ્રી ઉપયોગી.	
સતીમંડળ ભા. ૧-૨	૭-૦
પતીવ્રતા સતીઓ	૩-૮
નવનારી	૨-૮
સુંદરી સૌભાગ્ય સર્વસ્વસચીત્ર	૩-૮
એ સિવાય તમામ નવલકથાઓ	
મળે છે.	
પારસી સંસારી નવલકથાઓ	
પાક શાસ્ત્ર	૩-૦
દ્રુષ્ટી દાદીયા	૭-૦

આપતાપર કોઈનું	૭-૦
ગુલવાડીનું ગુલાબ	૫-૦
ગુલીસ્તાનનું ગુલ	૫-૦
માકી ચવિત્રી	૪-૦
બોસ્તાનનું ખુલખુલ	૫-૦
મુશકીલ આશાન	૫-૦
સોનારણ	૫-૦
કરને જો	૨-૮
મુલબુલામરી	૨-૮
અકલના સમુદર	૨-૮
ગોરૂ વલ્લાયત	૫-૦
ખેમાન સંપ્રદ	૫-૦
કોણ સરસ વારીઆનો વીલું	
કે પટેલનો પીલું	૫-૦
સમરકંદનો શાહનદો	૨-૦
દાદી શેકનો દીકરો	૩-૦
હાજીઆખાના સાહસ કર્મો	૩-૦
અઠંગ ઉઠાવગીર ભાં. ૧,૨. ૪-૦	
રમુજ ફકરાસંપ્રદ	૨-૮
એ સિવાય હિંદી, સંસ્કૃત	
અને શાખાપયોગી પુસ્તકો પણ.	
મળે છે એક વખત ઓર્ડર આપી	
ખાત્રી કરવા બલા મળુ છે.	

મગવાતું ટેકાણું

“ ગુજરાતી ” સાહિત્ય મંદિર.

સલાબતપુરા મુરત.

ધરનો શણુગાર અને લાયબ્રેરીની

શોભારૂપ અત્યુત્તમ પુસ્તકો.

કાવ્યો ?

કુંજ-વિહાર (શ. બા.)	
હરિલાલ હર્ષદરાય કૃત)	૫-૦
કલાપીનો કેકારવ	૪-૦
દીવાને સાગર	૩-૦
કાવ્ય માધુર્ય	૩-૦
લલીતના કાવ્યો	૧-૦
સ્નેહ મુદ્રા	૧-૮
મેઘ દુત (સચિત્ર)	૩-૦
ગીત ગોવિંદ	૧-૮

નાટકો.

મેવાડ પતન	૧-૪
આર્યોત્કર્ષક	૧-૦
જયા જયન્ત	૧-૮
રાષ્ટ્રનો પર્વત	૧-૮
શમ ત્રિયોગ	૧-૪
ગુપ્ત પાણ્ડવ	૫-૦

નવલકથાઓ.

ગુજરાતનો નાથ	૪-૮
પૃથ્વી વદન	૧-૮
કોનો વાંક	૩-૦
ચંદ્રી કમલાને બીજી વાનો	૨-૦

પુરંદર પરાજય અને

અવિભક્ત આત્મા	૦-૧૨
હું સરલાને મિત્ર મંડળ	૨-૦
કમલાના પત્રો	૨-૦
હિપા કાન્ત	૨-૦
ગુલામગીરીનો ગળત્ર	૨-૦
સરસ્વતીચંદ્ર ૧ થી ૪	૧૨-૧૨
પ્રભાદ ધનની પ્રભુતા	૮-૮
રણુજીત અને કુસુમ	૨-૦
મધુસૂદન	૧-૮
કુમુદ કુમારી	૩-૦
રતનગદની રંભા	૩-૦
કુંદન કુસુમ ૧ થી ૮	૧૦-૦
વીધીનું વિધાન	૨-૮
પ્રેમ પોંજર	૨-૦
વનવાસિની	૨-૮
ભામિની કે ભૈરવી	૨-૮
કુંજ કીશોરી	૨-૮
સુરતીલાલ	૧-૦
મહાકાળીની મુર્તી	૪-૦
પીશાચ મંદિર ભા. ૧-૨	૬-૮

શું તમોને તમારા પૈસાનો ખર્ચાવ કરવો છે જો તમોને
મોંઘીદાટ જો ત્રણ રૂપીઆની કીંમતની નવલકથા ખરીદ
કરતાં કંટાળો આવતો હોય તો આ સારરૂપ વાર્તા ખરીદો.

વીર દુર્ગાદાસ.

રાઠોઠ સરદાર દુર્ગાદાસના અદ્ભુત પરાક્રમની કથા
જાણવી હોય, તમારા બાળકોને સ્વદેશ પ્રત્યેની ફરજોનું
જ્ઞાન આપવું હોય તો આજે ખરીદો.

બહારગામવાળાએ છ આનાની ટીકીટ ખીડવી.

મુલ્ય માત્ર પાંચ આના.

તૈયાર છે ?

તૈયાર છે ?

તૈયાર છે ?

ધનવાન થવાનો સહેલો ઉપાય.

હુન્નર સાર સમુદાય

(સેંકડો હુન્નરોનો સંગ્રહ.)

કીંમત માત્ર આના આઠ.

લખો—“ગુજરાતી” સાહિત્ય મંદિર.

સલાખતપુરા—સુરત.

તૈયાર છે ? તૈયાર છે ?
એક ભાવનાલાયક સુંદર શૃંગાર હાસ્ય
કરુણરોદ્ર અને વીરરસથી ભરપૂર.

કાળો ખડાડ.

અથવા

ભારતનું ભાવિ

જને માટે આજે કેટલાક હુમાસ મિત્રની
લાંબા વખતથી માંગણી ચાલુ હતી. એકવાર
વાંચી ખાત્રી કરો. બાણે તમો થીયેટરમાંજ
નાટક લેઈ રહ્યા હો અને સાંભળતા હો એજ
મુજબ તમોને ભાશ કરવે છે.

મુદ્ય માત્ર આઠ આના. વી. પી. બુદ્.

લખો,

“ગુજરાતી સાહિત્ય મંદિર.”

સલાબતપુર:—ધ્રંત.

—: અતિ લોકપ્રિય :—

“ગુજરાતી” ગાયનમાળા

ભાગ ૧ થી ૫ દરેકના છ આના.

પાંચ ભાગ સાથે રૂપીઆ સવા પોસ્ટેજ જુદુ.

તમે જે પાંચ નાટકોના સારા ગાયનો જોઈ દરેક વખતે ગાયનની ચોપડીઓ ખરીદી તમારા પૈસાના હકના બગાડતા હશે. પણ આ ગાયનમાળાની દરેક ભાગની એક પ્રત ખરીદી હોય તો તમારે તેવી લેભાગુ ચોપડીઓમાં ખરબાદ થતાં તમારા પૈસા બચી જાય છે કારણ કે “ગુજરાતી ગાયનમાળા” ની કોઈ ભાગની કોઈ પણ આવૃત્તીમાં ખીલકૂલ સુધારો વધારો કરવામાં આવતો જ નથી એક વખત ખરીદી સંપૂર્ણ કરવાથી દરેક ભાગ માં જુદા જુદા ગાયનો જ તમને મળશે. અને તમારો ખોટો વ્યય થતો બચી જશે માટે ખરીદ કરો તો “ગુજરાતી ગાયનમાળા” જ ખરીદો.

લખો:—

“ ગુજરાતી સાહિત્ય મંદિર,

મલાખતપુરા—સુરત.

દરેક જાતના પુસ્તકો મળે છે. સુચીપત્ર માટે અડધા આનાની ટીકીટ ખીડો.

કેમ ખરિદવું છે કે ?

કવિકુલ ચુડામણી માસવપતિ મહારાજ

(યોગેન્દ્ર)

ભર્તૃહરિ

નું પાંચ ચિત્રો સાથે કાવ્યમાં અતિ ઉત્તમ ભાવનાશાલી હરિ-
ગીત કાવ્યમાં લખાયેલું એન બેટી અને બાળકો તથા સન્નારી
ઓના હાથમાં વીના સંકેતે મુકી શકાય તેવું અશ્લીલ ભાષાઓ
અને અંગારથી દૂર રખાયેલું રાજભરથરીતું જીવન ચરિત્ર
જરૂર એક વાર ખરિદ કરી વાંચી ખાતરી કરશો.

નક્લી માલથી આવચેત રહેશો. કીંતુ આપના વી. પી. જી.
પ્રકાશક:-ગુજરાતી સાહિત્ય મંદિર સલાબતપુરા-મુરત.

